

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning, SOU 2016:32

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Betänkandet innehåller förslag till ändring i miljöbalken, lagen (1998:811) om införandet av miljöbalken, lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster m.fl. Betänkandet innehåller förslag som behandlar skyddet av vattentäkter och tydligare process för arbetet med vattenskyddsområden, kontroll och övervakning, krisberedskap, produktion och distribution av dricksvatten, ansvarsfrågor, samordning och styrning. Det anges att förslag som behandlar vattenskyddsområden främst är det som berör verksamhetsutövare och andra enskilda. Författningsförslag som anges beröra kommunala bolag är delarna om vattenskyddsområden, rapportering av dricksvattenkvalitet, rapportering av råvattendata, information från vattenmyndigheten, säkerställt tillhandahållande, förnyelse- och underhållsplan samt mellankommunal samverkan. Det föreslås bland annat att vattenförekomster som utnyttjas eller kan komma att utnyttjas för dricksvattenförsörjning skyddas, inrättande och omprövning av vattenskyddsområden görs obligatoriska och processen tydliggörs för allmänna täkter. Det föreslås vidare att kontrollen av dricksvattenanläggningar stärks genom uppdrag att Livsmedelsverket bland annat bemyndigas föreskriva om uppgiftsskyldighet om dricksvattenkvalitet för större allmänna producenter och distributörer. Det föreslås även ett ökat fokus inom dricksvattenkontroller på frågor som är relevanta för krisberedskapen och uppföljning av dricksvattenrelaterade krisberedskapsarbete samt uppdrag till Livsmedelsverket om incidentrapportering. Beträffande produktion och distribution av dricksvatten föreslås att krav införs på förnyelse- och underhållsplaner samt att förtydligade beredningskrav införs. Därutöver föreslås att det i vattentjänstlagen regleras att kommunen ska tillvarata möjligheterna att samverka med andra kommuner.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

I betänkandet framkommer att klimatförändringarna medför en rad ökade risker för dricksvattenförsörjningen och att svenska vattenverk redan idag är sårbara för försämrat råvatten. Det anges att risker och sårbarheter finns inbyggda i systemen, som exempelvis i storstäder och tätorter som är beroende av enstaka vattenförekomster och vattentäkter. Det anges vidare att i vissa delar av landet kan vattenbrist uppstå som följd av klimatförändringar och ökad konkurrens om vattnet mellan

olika samhällsbehov. Det anges även att det är kommunerna som ansvarar för dricksvattenförsörjning. Av betänkandet framgår vidare att syftet med uppdraget är att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning på kort och lång sikt. Det övergripande syftet anges vara att skapa förutsättningar för en trygg och säker dricksvattenförsörjning.

I konsekvensutredningen redogörs för de samlade målsättningarna med respektive delförslags område.

Regelrådet finner att redovisningen av bakgrund och syfte med förslaget är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Av konsekvensutredningen framgår alternativa lösningar för de respektive delområdena. Det anges bland annat avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden att det diskuterats att olika gränser för uttagsvolym som ska gälla för allmänna täkter som ska omfattas av förslagen om inrättande av skyddsområden. Det anges dock att det bedöms som lämpligt att anknyta storleksgränsen till ramdirektivet för vatten¹ samt för nyttan som förslaget kan få i relation till Sveriges åtagande enligt ramdirektivet för vatten. Det framgår vidare att en alternativ lösning till att bemyndiga Livsmedelsverket att föreskriva om uppgiftsskyldigheten är att uppgifterna begärs in via kontrollmyndighet och därefter lämnas till Livsmedelsverket men att kontrollmyndigheten endast har rätt att begära in uppgifter som behövs för den offentliga kontrollen. Uppgifterna om dricksvatten kvalitet anges dock sammanhållna med rapporteringsskyldigheten i dricksvattendirektivet². Det framgår även att ett alternativ som övervägts är att bredda bemyndigandet att omfatta alla producenter och distributörer, enskilda och allmänna oavsett uttagsvolym. Mot bakgrund av den utökade administrativa bördan har förslaget avgränsats till allmän dricksvattenförsörjning.

Avseende övervakning och undersökning av råvattenkvalitet anges att en mer specificerad alternativ lösning kan vara att i detalj reglera provtagningsfrekvens och parametrar, men att det kan ge falsk trygghet, leda till att irrelevanta parametrar mäts och därmed generera onödiga kostnader för dricksvattenkollektiven. Det anges även att en alternativ rapporteringslösning kan vara att införa obligatorisk inrapportering av råvattendata till vattenmyndigheterna. Det bedöms dock inte innebära vinster för vattenförvaltningen samtidigt som det medför kostnader för VA-kollektiven. I konsekvensutredningen anges avseende krisberedskap att en alternativ lösning kan vara att mer i detalj reglera krav på redundanta system och reservvattenlösningar. Det anges dock att en sådan reglering skulle inskränka kommunernas möjligheter att själva välja lämpliga vägar att möta befintliga och framtida utmaningar. I konsekvensutredningen anges avseende produktion och distribution av dricksvatten att en alternativ lösning bland annat kan vara att införa ett krav på viss förnyelsetakt. Det bedöms dock att ett sådant krav inte i tillräcklig grad tar hänsyn till de skiftande lokala förutsättningarna som råder. Det framgår även att en alternativ lösning till att förtydliga funktionskravet är att ställa krav på viss typ av beredning, vilket är svårt med hänsyn till de varierande förutsättningar som finns för dricksvattenproduktion.

Förslagsställaren redogör i konsekvensutredningen avseende effekter av om ingen reglering kommer till stånd. Det anges bland annat att dagens skydd av vattenförekomster i betydande utsträckning är otillräcklig och att de mest konkreta och verkningskraftiga skyddsåtgärderna främst utgörs av stödjande fysisk planering samt inrättandet och omprövning av vattenskyddsområden med skyddsföreskrifter. Förslagsställaren anger vidare att om reglering om uppgiftsskyldigheten inte skulle komma till stånd riskerar Sverige att inte uppfylla direktivets krav. Det anges även avseende övervakning och

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten).

² Rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten (dricksvattendirektivet).

undersökning av råvattenkvalitet att om någon reglering inte kommer till stånd, kommer inte informationsutbytet att främjas. Vilket på sikt ytterst riskerar leda till att information inte kommer dricksvattenproducenterna till del och att åtgärder för att förhindra föroreningar i dricksvattnet inte vidtas i tid. Det anges även att om någon reglering inte kommer till stånd avseende produktion och distribution av dricksvatten kan effekten vara att föroreningar i dricksvatten inte minimeras eller till och med ökar.

I betänkandet redogörs även för andra mer övergripande alternativ såsom ändrade ansvarsförhållanden där endast kommuner med tillräckliga förutsättningar att upprätthålla en trygg försörjning, ges ansvar för dricksvattnet också i mindre grannkommuner. Det framgår även alternativa lösningar till de olika delområdena och redogörelser av tidigare utredningars överväganden. Förslagsställaren redovisar även ett generellt nollalternativ, där det bland annat anges att riskerna ökar för att verksamheten eftersätts i betydande delar av landet samt att sviktande VA-kollektiv kan på sina håll successivt innebära vikande trygghet i dricksvattenförsörjningen.

Enligt Regelrådet finns en utförlig redovisning av alternativa lösningar samt effekter av om ingen reglering kommer till stånd. Konsekvensutredningens kvalitet hade dock förbättrats ytterligare om i vart fall en del av de alternativa lösningarna hade innehållit exempelberäkningar. Ett kostnadsmässigt uppskattat referensscenario hade därmed resulterat i en ökad förståelse för förslaget.

Regelrådet finner att redovisningen av alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Av konsekvensutredningen framgår bland annat att Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten) är ett minimidirektiv. Det anges att förslag om vattenskyddsområden kan gå utöver direktivet genom att den gäller oavsett om förekomsten redan har bedömts ha ett erforderligt skydd. I konsekvensutredningen anges vidare att förslagen avseende kontroll inte styrs av EU-rätten, men att kraven på rapportering av dricksvattenkvalitet omfattas av EU-rätten. Det anges att förslaget om bemyndigande till Livsmedelsverket att föreskriva om uppgiftsskyldighet underlättar för Sverige att fullgöra sin rapporteringsskyldighet till EU. I Rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten (dricksvattendirektivet) anges att medlemsstaterna vart tredje år ska offentliggöra en rapport om kvaliteten på enskilt och allmänt dricksvatten och även att rapporten lämnas till Europeiska kommissionen. Avseende övervakning och undersökning av råvattenkvalitet anges att producenternas undersökning av råvatten inte regleras av EU-rätten men att övervakning av skyddade områden för dricksvatten regleras i ramdirektivet för vatten. Det framgår även att Sverige inte har uppfyllt sitt åtagande enligt EU:s regelverk genom en frivillig rapportering varför obligatorisk rapportering bedöms som nödvändig. Förslagsställaren redovisar även vilka områden som inte berörs direkt av EU-rätten men anger exempelvis att avseende dricksvattendirektivet, som i dagsläget endast omfattar kvalitetsaspekter, så diskuteras det på EU-nivå om direktivet i framtiden ska vidgas.

Regelrådet finner att redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Av konsekvensutredningen framgår bland annat avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden att det finns ett behov av särskilda hänsyn när det gäller tidpunkten för ikraftträdande, varför de föreslås träda ikraft etappvis så att skyddet inledningsvis säkerställs för de vattentäkter som står för stora volymer. Bestämmelserna börjar gälla den 1 januari 2022 för täkter med

uttagsvolym över 100 m³ per dygn och för täkter mellan 10-100 m³ per dygn föreslås bestämmelserna börja gälla den 1 januari 2025. Det anges att processkraven föreslås träda ikraft den 1 januari 2018. Förslagsställaren anger vidare att det finns behov av informationsinsatser kring de föreslagna bestämmelserna. Det anges att sådan information kan ses som ett naturligt led i Hav- och vattenmyndighetens och länsstyrelsens vägledning på området. Det anges att förslag om processen riktar sig till kommunen och/eller den som fullgör kommunens skyldighet att ansöka om vattenskyddsområden.

Av konsekvensutredningen framgår vidare att förslagen avseende kontroll, krisberedskap samt ansvarsfrågor, samordning och styrning föreslås träda ikraft den 1 januari 2018. Behov av särskilda informationsinsatser för kontroll anges uppkomma först när Livsmedelsverket tagit fram föreskrifter på området. Det framgår vidare att kravet på förnyelse- och underhållsplaner börjar tillämpas den 1 januari 2019. Detta eftersom små aktörer ska ges möjlighet att anpassa sig till det nya kravet. Det anges att för större företag utgör dessa planer ofta en naturlig grund för den löpande verksamheten redan i dagsläget. Förslagsställaren anger vidare att det kan finnas ett behov av särskilda informationsinsatser för att uppmärksamma kommuner och huvudmän på de nya kraven. Informationsbehovet kan i viss mån tillgodoses genom det kunskapscentrum som föreslås samt genom att tillvarata bransch- och intresseorganisationernas normala informationsvägar.

Regelrådet finner att redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Av promemorian framgår att den allmänna dricksvattenförsörjningens aktörer utgörs av kommun, huvudman, distributör och producent. Det anges att kommunerna har en övergripande skyldighet att ordna vattentjänster och att huvudmannen som äger en allmän VA-anläggning har vissa skyldigheter mot fastighetsägare. Det anges att producenter och distributörer är skyldiga att producera och distribuera ett rent och hälsosamt vatten. Förslaget kan således träffa olika rättssubjekt beroende på hur dricksvattenförsörjningen i kommunen organiseras. Det anges vidare att vattenskyddsområden på ingripande sätt kan leda till konsekvenser för enskilda, fastighetsägare, rättighetsinnehavare, verksamhetsutövare och för övergripande samhällsfunktioner som trafikanläggningar och annan infrastruktur. Vidare framgår att de branschsegment som bistår kommuner och huvudmän i arbetet med beredningsanläggningar, ledningsnät och annan infrastruktur berörs av förslaget. I promemorian redogörs även för vattenanvändning, antal vattentäkter och dess uttagsvolym samt vattenkraftverk.

Av konsekvensutredningen framgår att de företag som berörs är främst kommunala bolag. Det anges att det finns två kommunala bolag som är verksamma inom enbart dricksvattenområdet, ytterligare 12 bolag är verksamma både inom vatten- och avloppsverksamheter. Det anges även att bolagens storlek varierar kraftigt ifrån verksamheter som spänner över 14 kommuner till bolag som förekommer i två kommuner. Förslagsställaren anger vidare att även privata aktörer kan beröras av de förslag som riktar sig till den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten. Detta genom att huvudmannen har möjlighet att upplåta driften av VA-anläggningen till annan aktör eller att drift och underhåll sköts av en privat aktör i mer begränsad omfattning. Förslagsställaren anger att det saknas uppgifter om i vilken mån det sker. Det anges även att cirka två tredjedelar av landets kommuner hanterar dricksvattenfrågorna inom egen förvaltningsorganisation, ett femtiotal bedriver VA-verksamhet i form av flerårigt samarbete.

Avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden framgår att det saknas uppgifter för att på ett tillförlitligt sätt bedöma antalet företag eller verksamheter som kommer att träffas av restriktioner som en

följd av utredningens förslag om vattenskyddsområden. Det anges att de företag och verksamheter som vanligtvis regleras inom vattenskyddsföreskrifterna är jord- och skogsbruksföretag, avlopps- och infiltrationsanläggningar, vägunderhåll, täkt- och schaktarbete, energianläggningar och reglering av miljöfarlig verksamhet. Det anges att jord- och skogsbruk i regel utgör mindre företag medan variationen är större då det gäller andra typer av företag. Det anges även att kravet på inrättande och omprövning av vattenskyddsområden kan i betydande omfattning leda till positiva effekter för sådana konsultbolag som kan ta fram underlag och lämna stöd inom området. Det anges att ett tiotal större aktörer bedöms som tillgängliga på den svenska marknaden. De större av dessa företag sysselsätter ett 20-30-tal medarbetare vardera med kompetens att ta fram underlag för inrättande och omprövning av vattenskyddsområden. Ett mindre antal har även kompetens att bistå den sökande i processen att inrätta ett vattenskyddsområde. Det anges även att därtill är ett antal mindre företag verksamma på lokala marknader.

I konsekvensutredningen anges avseende krisberedskap, att kommunala bolag inte formellt kan sägas ha det ansvar för kompetensförsörjning som regleras i lagen om extraordinära händelser. Det anges dock att i praktiken behöver även bolagen säkra den kompetens som produktion och distribution av dricksvatten förutsätter. Det anges vidare att bolag/privata aktörer som producerar eller tillhandahåller dricksvatten berörs av förslaget om ökat fokus på krisberedskap inom dricksvattenkontroll i egenskap av kontrollobjekt genom att sådana frågor kan få ökad uppmärksamhet i kontrollen. Förslaget om att kraven avseende säkerställd förmåga till dricksvattenförsörjning tydliggörs, påverkar kommunala bolag som är huvudmän. Det framgår även att privata aktörer kan förekomma i egenskap av mer begränsat anlitate konsulter, genom medverkan i utbildning och övningsinsatser.

I konsekvensutredningen anges avseende produktion och distribution av dricksvatten så berörs kommunala bolag som är huvudmän av kravet på förnyelse- och underhållsplaner. Det anges även att de bolag som producerar dricksvatten berörs av förslaget om uppdrag till Livsmedelsverket avseende tydligare föreskrifter om beredningskrav. Det framgår bland annat att 69 grundvattenverk enligt en studie från 2014 inte uppfyllde Livsmedelsverkets rekommendationer om barriärer mot mikroorganismer i beredningen. Det anges vidare att cirka 250 producenter och distributörer, vilka kan vara kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och andra aktörer, är av sådan storlek att de omfattas av kraven på rapportering i dricksvattendirektivet.

Enligt Regelrådet hade det varit önskvärt med en redovisning av vilka försök som har gjorts för att ta reda på uppgifter avseende i vilken mån huvudmän har upplåtit drift och underhåll till annan aktör. Detta är dock inte avgörande för Regelrådets bedömning.

Regelrådet finner att redovisningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch är godtagbar.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Administrativa kostnader

Förslagsställaren redogör i konsekvensutredningen för de uppskattade samlade kostnaderna per år för kommuner och VA-kollektiv där det exempelvis framgår att för 2019 är kostnaderna 76 miljoner kronor. Det framgår även de samhällsekonomiska konsekvenserna för utredningens samlade förslag inom olika områden, samt inom varje område nedbrutet på olika förslag.

Det framgår bland annat avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden att som en följd av att verksamhetsutövare återkommande kan behöva söka tillstånd för viss verksamhet kan det innebära administrativa kostnader. Det framgår även att den förslagna regleringen medför tidsåtgång för

verksamhetsutövare då det gäller anmälnings- och tillståndsplikt liksom tillsyn. Årliga tillsyns- och administrativa kostnader för ett jordbruksföretag med djurhållning kan utgöra cirka 14 000 kronor.

Av konsekvensutredningen framgår vidare att rapporteringen av kvalitetsdata inte bedöms som tidskrävande eftersom hanteringen vanligtvis är automatiserad och väl strukturerad. Information vid konstaterade kvalitetsbrister tar mer tid i anspråk. Det anges dock att uppgifterna redan finns hos producenter och distributörer eftersom det i dricksvattenföreskrifterna ställs krav på större aktörer att sammanställa och utvärdera data om dricksvattnets kvalitet. Alla producenter och distributörer ska vidare genomföra undersökningar av dricksvattnets kvalitet samt vid avvikelser utreda orsaker till varför kraven inte uppfylls och vidta nödvändiga åtgärder för att uppfylla dem. Kravet på rapporteringsskyldighet avser således endast uppgifter som de redan har. Samtliga uppgifter kommer att kunna fullgöras genom ett formulär där efterfrågade uppgifter fylls i årligen. Det anges även att vattenmyndigheten har möjlighet att begära in råvattendata bedöms vara tidsmässigt mycket begränsad för berörda. Detta eftersom hanteringen av data vanligtvis är datoriserad och väl strukturerad samt att skyldigheten att lämna data redan är reglerade och att endast data som innehas berörs.

I konsekvensutredningen anges avseende krisberedskap, att kommunala bolag inte formellt kan sägas ha det ansvar för kompetensförsörjning som regleras i lagen om extraordinära händelser. Det anges dock att i praktiken behöver även bolagen säkra den kompetens som produktion och distribution av dricksvatten förutsätter. Hit hör ett systematiskt arbete med risk- och sårbarheter där dricksvattnet omfattas, liksom att säkra erforderlig utbildning och övning med lokal anpassning. Förslagsställaren anger vidare att framtagandet av förnyelse- och underhållsplaner sammantaget bedöms medför en kostnad om cirka 35 miljoner kronor baserat på antagandet att 40 % av kommunerna från 2019 behöver utveckla sådana planer.

Regelrådet saknar en nedbrytning avseende vilka kostnader som härrör till de administrativa uppgifterna för berörda företag. Om det inte är möjligt att redovisa hade exempelberäkningar kunnat redovisas för exempelvis ett större företag respektive ett mindre. Detta hade resulterat i en ökad förståelse för förslagets effekter för berörda företag. Regelrådet saknar även uppgifter om eventuella rutiner för krisberedskapsåtgärder som kan komma att behöva utformas till följd av förslaget.

Regelrådet finner att redovisningen av förslagets administrativa kostnader är bristfällig.

Andra kostnader och verksamhet

Förslagsställaren anger i konsekvensutredningen att förslagen leder till ytterligare kostnader främst för kommuner och VA-kollektiv. Det anges att ökade kostnader på den kommunala nivån bör i avsevärd utsträckning kunna mötas med avgiftsmedel. Det anges att enbart VA-avgifter årligen omfattar cirka 21 miljarder kronor, där dricksvattnet bedöms motsvara cirka 40 %. Förslagsställaren redogör vidare för förslagets kostnader och påverkan på verksamhet som förslagen medför inom de olika områdena.

Det framgår bland annat avseende vattenförsörjningsplaner att verksamhetsutövare kan beröras indirekt av vattenförsörjningsplaner genom att det blir svårare att etablera verksamheter i områden som i översiktsplaneringen markerats som intressanta för vattenförsörjningen. Samtidigt anges verksamhetsutövares möjligheter att långsiktigt bedöma förutsättningarna för att kunna etablera viss verksamhet med ledning av kommunens planeringsunderlag öka. Avseende vattenförsörjningsplaners påverkan på konsultbolag redogörs att länsstyrelsen i vissa fall kan komma att utnyttja extern konsult hjälp för att utarbeta underlag eller förslag till vattenförsörjningsplaner. Uppskattningsvis utgör denna intäkt för bolagen cirka 400 000 kronor per plan. Det framgår även att kravet på inrättande och omprövning av vattenskyddsområden i betydande omfattning kan leda till positiva effekter för sådana konsultbolag som kan ta fram underlag och lämna stöd inom området. Uppskattningsvis bedömer

utredningen att merparten av kommunerna kommer att nyttja konsulttjänster i någon form för att ta fram hela eller delar av underlag för ansökan som krävs. Det innebär att ett tillkommande antal årliga uppdrag kan beräknas med utgångspunkt från de cirka 100 respektive 130 ansökningar som utredningen beräknat kan komma att färdigställas under perioderna 2019-2021 respektive 2022-2024. Konsultintäkterna för en mindre yt- och grundvattentäkt uppskattas till cirka 150 000-250 000 kronor och för en större ytvattentäkt till 500 000-1 miljon kronor.

Avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden anges att det kan medföra restriktioner för markanvändning och arbetsmetoder inom dessa. Det anges att verksamheter i vissa fall kan åläggas förbud mot viss hantering som exempelvis växtskyddsmedel inom jord- och skogsbruk, vilket kan få betydande konsekvenser för de enskilda företagen. Det anges vidare att effekterna för företag i betydande utsträckning också kan komma att bero på den ersättning som fastighetsägare och rättighetsinnehavare som drabbas av restriktioner i vissa fall kan erhålla och hur sådana anspråk hanteras. Förslagsställaren redovisar exempel på ersättning vilket har varit 100 000-200 000 kronor samt för ett äldre mål som innebar 2 miljoner kronor i ersättning. Det anges vidare att den av utredningen förslagna regleringen kan innebära att åtgärder och förändringar av verksamheten behöver vidtas, vilket kan innebära varierande kostnader beroende av grad av inskränkning och verksamhetens art. Det anges att regleringen kan påverka mindre företags arbetsförutsättningar då dessa kan vara mer utsatta och restriktioner i vissa fall kan vara långtgående och medföra förändrade förutsättningar för verksamheten. Det kan därför ses som naturligt att de konsekvensbeskrivningar som föregår inrättandet av vattenskyddsområden tar hänsyn till detta. Det anges att exempelvis jordbruksverksamhet begränsas ofta av restriktioner i samband med områdesskydd och att traditionell växtodling där växtskyddsmedel begränsas i stor utsträckning uppges kunna generera kostnader om 15 000-120 000 kronor per hektar plus marknadsvärdesminskning. Restriktioner för både växtskydd och gödsel eller beträffande specialgrödor som måste utgå, exempelvis potatis, kan det innebära totala kostnader upp till 360 000 kronor per hektar. Företag som omfattas av restriktioner kan i varierad grad behöva vidta förändringar i verksamheten såsom exempelvis förändrade produktionsmetoder som övergång till ekologisk produktion eller helt ändrad inriktning. För skogsbruksverksamhet kan restriktioner medföra förbud mot avverkning eller begränsningar i avverkningsmetoder som att endast manuellt arbete tillåts.

I konsekvensutredningen anges avseende krisberedskap att förslagen om att kraven avseende säkerställd förmåga till dricksvattenförsörjning tydliggörs innebär att berörda måste planera utifrån en kostnadseffektiv lösning som exempelvis kan omfatta redundanta system, reservvattenlösningar eller samverkan med näraliggande kommuner och VA-bolag. Det anges att en genomtänkt och inövad krisberedskapsplanering behöver finnas för hur mer akuta händelser ska hanteras genom försörjning med nödvatten. Förslagsställaren anger att kostnad för en reservvattentäkt kan av naturliga skäl variera kraftigt mot bakgrund av lokala förutsättningar och behov. I konsekvensutredningen redovisas exempel på reservtäktslösningar och vad de kan motsvara för kostnader. Det anges dock att eftersom regleringen endast innebär ett förtydligande av lagstiftningen bedömer utredningen att förslaget inte genererar kostnader för andra ändamål än de som redan är lagreglerade.

I konsekvensutredningen anges att tydligare beredningskrav sannolikt leder till att huvudmännen uppmärksammar de investeringsbehov som finns i anläggningarna för att kunna upprätthålla en säker beredning. Det anges att kostnaderna för investering i en mikrobiologisk barriär kan variera betydligt beroende på producerad volym dricksvatten. Det anges att för mindre vattenverk kan det innebära investeringar i intervallet 20 000-200 000 kronor. För en större (50 000 abonnenter, 6 miljoner m³ producerat dricksvatten) kan investeringen uppgå till mellan 5 och 6 miljoner kronor och en ännu större anläggning beräknas investeringen motsvara 70 miljoner kronor. Det anges att förslagen endast i begränsad omfattning kommer att påverka verksamheten. Bolagens verksamhet bedrivs i regel med kontinuitet under professionella former där erforderliga faroanalyser ligger till grund för planering av

beredningsanläggningens utformning. Ett förtydligt krav kan dock ge ytterligare stöd för bedömningar om nödvändigt investeringsutrymme. Avseende förnyelse- och underhållsplaner anges att de ofta utgör en naturlig grund för den löpande verksamheten och tas fram som ett verktyg för egen planering, samt för diskussion kring investeringsfrågor och taxor. Bedömningen är därför att de inte påtagligt kommer påverka de kommunala bolagens verksamhet.

Av promemorian framgår att enskilda kommuner eller vattenproducenter som står inför uppgiften att ansöka om eller inrätta vattenskyddsområden ofta använder konsulter med specialkunskaper för att utforma förslaget till vattenskyddsområde. Denna typ av kompetens anges ofta saknas hos sökande kommuner och vattenproducenter eftersom det är en sällan återkommande uppgift. Det anges dock att kommun eller vattenproducenten måste kunna utveckla och presentera de krav som ska ställa på konsulten och arbetet, dess innehåll och senare resultat. Av promemorian framgår även avgifter för tillståndsprövningar och anmälan, det anges exempelvis att länsstyrelsens avgift för tillsyn av vattenskyddsområden bör motsvara 700 kronor och att avgiften för dispensprövning bör motsvara 3700 kronor.

Enligt Regelrådet är redovisningen av förslagets andra kostnader och verksamhet utförlig, särskilt avseende uppgifterna om förslagets konsekvenser för de företag som kan komma att påverkas indirekt av förslaget.

Regelrådet finner att redovisningen av förslagets andra kostnader och verksamhet är godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Förslagsställaren anger i konsekvensutredningen att eftersom förslaget riktar sig till samtliga huvudmän, producenter och distributörer bedömer utredningen att de inte påverkar konkurrensförhållandena för företagen. Det anges att en säker dricksvattenförsörjning utgör basen för all utveckling. Avseende kraven på inrättandet av vattenskyddsområden anges att regleringen för vissa verksamhetsutövare kan innebära nedsatt lönsamhet och i extrema fall svårigheter att fortsatt bedriva verksamheten.

Av promemorian framgår att konkurrensen om vattentillgångar av god kvalitet kan på sikt bli påtaglig i vissa delar av landet. Det framgår vidare att det är svårt att förutse hur vattenbehovet kommer att förändras över en längre tid, liksom utvecklingen av vattenbehovet inom industri, jordbruksverksamhet och andra påverkande verksamheter.

Enligt Regelrådet hade det varit önskvärt med ett resonemang om hur förslaget påverkar konkurrensförhållandena mellan kommunala bolag och privata aktörer.

Regelrådet finner att redovisningen av påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Förslagsställaren anger i konsekvensutredningen att förslagen bland annat kan medföra minskade sjukdomsrisker och indirekt kostnadsbesparingar för offentlig verksamhet, företag och individer. Därutöver framkommer även att företag i egenskap av konsument kan påverkas av höjda VA-avgifter. Det anges exempelvis att den samlade tillkommande årskostnaden under genomförandeperioden för kommuner om cirka 41 – 60 miljoner kronor kan i stor uträkning komma att täckas av VA-avgifter. Det motsvarar en genomsnittlig årlig höjning av landet VA-avgifter med bråkdelar av en procent. Av konsekvensutredningen framgår bland annat att tydligare beredningskrav gynnar konsumenterna på sikt

eftersom det långsiktigt bidrar till att minimera risken för föroreningar i dricksvatten, men att det kan medföra att VA-taxorna påverkas.

Avseende mellankommunal samverkan anges att det kan leda till ökad effektivitet och minskade kostnader men även till ökade kostnader i den mån ambitionsnivån behöver höjas. Det anges att samverkan även kan ske genom samordnad leverans av dricksvatten utan gemensamt ägande. Det anges vidare att förslagen om ökad samordning, dricksvattenråd, strategi och kunskapscentrum bedöms vara till nytta även för kommunala bolag med ansvar för dricksvattenförsörjning.

Regelrådet finner att redovisningen av regleringens påverkan på företagen i andra avseende är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Förslagsställaren anger i konsekvensutredningen att särskild hänsyn behöver tas till små företag då det gäller förslaget om förnyelse- och underhållsplaner. Eftersom för större företag utgör dessa planer ofta en naturlig grund för löpande verksamhet men att det inte är säkert att det är så för mindre aktörer. Det anges att utredningen tar hänsyn till detta genom att ikraftträdandetiderna föreslås inträffa först 2019. I övrigt bedöms inte särskilda hänsyn behöva tas till små företag vid reglernas utformning. Avseende vattenskyddsföreskrifter anges dock att de kan påverka mindre företags arbetsförutsättningar, då dessa kan vara mer utsatta och restriktionerna i vissa fall kan vara långtgående. Det anges att det därför kan ses som naturligt att de av utredningen föreslagna konsekvensutredningarna i den lokala beredningsprocess som föregår inrättandet av vattenskyddsområden tar hänsyn till detta eftersom att konsekvensutredningarna kan underlätta de intresseavvägningar som behöver göras.

Enligt Regelrådet hade det varit önskvärt med mer utförliga motiveringar för de delområden som inte berörts närmare i detta stycke.

Regelrådet finner likväl att redovisningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning är godtagbar.

Sammantagen bedömning

Enligt Regelrådet hade uppgifterna om förslagets administrativa kostnader kunnat utvecklas ytterligare. Regelrådet kan dock konstatera att förslaget främst kommer att påverka kommunala bolag och att de följda effekterna som förslaget får för företag till vissa delar blir beroende av kommande föreskrifter och exempelvis var/när ett vattenskyddsområde etableras. Regelrådet anser vidare att övriga uppgifter är redovisade på ett godtagbart sätt vilket även avgör den sammantagna bedömningen.

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 9 november 2016.

I beslutet deltog Pernilla Lundqvist ordförande, Samuel Engblom och Claes Norberg.

Ärendet föredrogs av Katarina Porko.

Pernilla Lundqvist
Ordförande

Katarina Porko
Föredragande